YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (kolmas jaosto)
11 päivänä heinäkuuta 2000 *

Asiassa T-268/99,

Fédération nationale d'agriculture biologique des régions de France (FNAB), kotipaikka Pariisi (Ranska),

Syndicat européen des transformateurs et distributeurs de produits de l'agriculture biologique (Setrab), kotipaikka Pariisi, ja

Est Distribution Biogam SARL, kotipaikka Château-Salins (Ranska),

edustajinaan asianajaja D. Leermakers, Bryssel ja Luxemburg, ja solicitor C. Hatton, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto De Meester & Oostvogels, 5 place du Théâtre,

kantajina,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet F. Anton ja J. Monteiro, prosessiosoite Luxemburgissa c/o Euroopan investoin-

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tipankin lakiasiainosaston pääjohtaja A. Morbilli, 100 boulevard Konrad Adenauer,

vastaajana,

jossa vaaditaan maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa annetun asetuksen (ETY) N:o 2092/91 täydentämisestä siten, että asetus käsittää myös eläintuotannon, 19 päivänä heinäkuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1804/1999 (EYVL L 222, s. 1) osittaista kumoamista,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts ja tuomarit J. Azizi ja M. Jaeger,

kirjaaja: H. Jung,

on antanut seuraavan

määräyksen

Kantajien esittely

1 Fédération nationale d'agriculture biologique des régions de France (FNAB) on järjestö, johon kuuluu "siihen liittyneiden tuottajien ammattiyhdistysten, ammattiyhdistysten muodostamien järjestöjen tai ammattikunnan etuja ajavien tuottajayhdistysten kautta luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäviä maanviljelijöitä kaikilta Ranskan alueilta" (FNAB:n sääntöjen 1 §). FNAB:hen kuuluu yli 20 alueellista luonnonmukaista tuotantotapaa käyttävien maanviljelijöiden ryhmittymää, ja se edustaa 70:tä prosenttia Ranskan luonnonmukaista tuotantotapaa käyttävistä maanviljelijöistä.

2 Syndicat européen des transformateurs et distributeurs de produits de l'agriculture biologique (jäljempänä Setrab) on "yhdistys, johon kuuluu luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäviä tuottajia, valmistajia ja jakeluportaan yrittäjiä" (Setrabin sääntöjen 4 §). Yhdistyksen tavoitteisiin kuuluu muun muassa luonnonmukaisen maatalouden edistäminen (Setrabin sääntöjen 4 ja 5 §). Setrabiin kuuluu yli 70 jäsentä.

3 Est Distribution Biogam SARL (jäljempänä Biogam) on Lorrainessa vuodesta 1975 toiminut yhtiö, jonka tehtävänä on "maataloustuotteiden tai maataloudesta peräisin olevien, erityisesti luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden ostaminen, jalostaminen, varastointi, kuljetus ja jakelu" (Biogamin sääntöjen 2 §). Näihin tuotteisiin kuuluvat muun muassa Biogam-tavaramerkillä markkinoitavat luonnonmukaisesti tuotetut juustot ja jogurtit.

Riidan taustalla olevat tosiseikat

4 Maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja siihen viittaavista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa 24 päivänä kesäkuuta 1991 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2092/91 (EYVL L 198, s. 1) kielletään viittaamasta maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden pakkausmerkinnöissä tai mainosmateriaalissa luonnonmukaiseen tuotantotapaan, jos kyseisiä tuotteita ei ole tuotettu kyseisessä asetuksessa vahvistettujen tuotantosääntöjen mukaisesti. Asetusta N:o 2092/91 sovellettiin yksinomaan kasvinviljelytuotteisiin tai kasviperäisiin tuotteisiin.

5 Asetuksen N:o 2092/91 soveltamisalaa laajennettiin 19.7.1999 annetulla neuvoston asetuksella N:o 1804/1999 (EYVL L 222, s. 1) siten, että asetus käsittää myös eläintuotannon.

6 Sellaisena kuin asetus N:o 2092/91 on muutettuna, sitä sovelletaan kasvinviljely- ja eläintuotteisiin. Pakkausmerkinnöissä, mainosmateriaalissa tai kaupallisissa asiakirjoissa olevat merkinnät, joiden kuluttaja katsoo viittaavan luonnonmukaiseen tuotantotapaan, ovat asetuksen N:o 2092/91 mukaan sallittuja yksinomaan niille tuotteille, jotka on tuotettu kyseisen asetuksen mukaisesti.

7 Asetuksen N:o 2092/91 2 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna, säädetään seuraavaa:

"Tämän asetuksen mukaisesti tuotteessa katsotaan olevan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavia merkintöjä, jos pakkausmerkinnöissä, mainosmateriaalissa tai kaupallisissa asiakirjoissa tuotetta, sen ainesosia tai rehuaineita kuvataan merkinnöin, joita kussakin jäsenvaltiossa käytetään antamaan ostajalle

se käsitys, että tuote, sen ainesosat tai rehuaineet on tuotettu 6 artiklassa vahvistettujen tuotantosääntöjen mukaisesti, ja erityisesti, jos käytetään seuraavia nimityksiä tai niiden tavallisia johdoksia (kuten bio-, eko- jne.) tai diminutiiveja yksin tai yhdistettyinä, paitsi jos nimitykset eivät koske maataloudesta saatuja elintarvikkeiden tai rehujen raaka-aineita tai niillä selvästi ei ole yhteyttä tuotantotapaan:

— —

— suomeksi: luonnonmukainen

— — ."

8 Neuvosto katsoi, että oli tarpeen varata siirtymäkausi, "jotta tavaramerkin haltijan sallittaisiin mukauttaa tuotantonsa luonnonmukaisen viljelyn vaatimuksiin — — " (asetuksen N:o 1804/1999 johdanto-osan 27 perustelukappale).

9 Tästä syystä asetuksen N:o 1804/1999 1 artiklan 7 kohdassa (jäljempänä riidanalainen säännös) säädetään seuraavaa:

"Lisätään [asetuksen N:o 2092/91] 5 artiklaan seuraava kohta:

'3a. Jos tavaramerkeillä on 2 artiklan mukainen merkintä, niiden käyttöä voidaan 1—3 kohdasta poiketen jatkaa 1 päivään heinäkuuta 2006 asti sellaisten tuotteiden pakkausmerkinnöissä ja mainonnassa, jotka eivät ole tämän asetuksen mukaisia, edellyttäen, että

— tavaramerkin rekisteröintiä on haettu ennen 22 päivää heinäkuuta 1991 — ja Suomessa, Itävallassa ja Ruotsissa ennen 1 päivää tammikuuta 1995 — ja se on jäsenvaltioiden tavaramerkkeihin liittyvien lakien lähentämisestä 21 päivänä joulukuuta 1988 annetun ensimmäisen neuvoston direktiivin 89/104/ETY mukainen [EYVL L 40, s. 1; direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 92/10/ETY (EYVL L 6, s. 35)]

ja

— tavaramerkki toistetaan aina selkeällä, näkyvällä ja helposti luettavalla maininnalla, jossa ilmoitetaan, että tuotteet eivät ole tässä asetuksessa mainitun luonnonmukaisen tuotantotavan mukaisesti tuotettuja.'"

10 Kantajat väittävät, että riidanalaisen säännöksen vaikutuksesta tuotteet, joiden yhteydessä käytetään nimitystä "bio", vaikka niitä ei ole tuotettu luonnonmukaisesti, vastaavat kuluttajien mielestä todellisia luonnonmukaisia tuotteita. Riidanalainen säännös antaa siis niille mahdollisuuden viedä asiakkaita luonnonmukaisilta tuotteilta.

Oikeudenkäynnin kulku ja asianosaisten vaatimukset

11 Kantajat ovat tästä syystä nostaneet nyt käsiteltävän kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 15.11.1999 jättämällään kirjelmällä.

12 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— tutkii niiden kanteen ja toteaa sen perustelluksi

— toteaa asetuksen N:o 1804/1999 1 artiklan 7 kohdan mukaisen poikkeuksen erilliseksi päätökseksi ja kumoaa tämän poikkeuksen ja

— velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

13 Neuvosto on esittänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 1 kohdan nojalla oikeudenkäyntiväitteen tuomioistuimeen 21.1.2000 jättämällään erillisellä kirjelmällä.

14 Oikeudenkäyntiväitteessään neuvosto vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

15 Kantajat ovat esittäneet huomautuksensa oikeudenkäyntiväitteestä 3.4.2000.

16 Danone SA, joka on Espanjan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, Compagnie Gervais Danone, joka on Ranskan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ja CLESA SA, joka on Espanjan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ovat 26.4., 28.4. ja 16.5.2000 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen jättämillään hakemuksilla pyytäneet saada osallistua väliintulijoina oikeudenkäyntiin tukeakseen neuvoston vaatimuksia. Komissio ja SKW Biosystems GmbH, joka on Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, ovat tuomioistuimeen 5.7.2000 jättämillään hakemuksilla niin ikään pyytäneet saada osallistua välintulijoina oikeudenkäyntiin tukeakseen neuvoston vaatimuksia.

Tutkittavaksi ottaminen

17 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 114 artiklan 3 kohdan mukaan oikeudenkäyntiväitettä koskevan hakemuksen jatkokäsittely on

suullinen, jollei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätä toisin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) katsoo, että sillä on riittävät tiedot asiakirja-aineiston perusteella eikä suullisen käsittelyn aloittaminen ole tarpeen.

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

18 Neuvosto vaatii kanteen tutkimatta jättämistä toisaalta riidanalaisen säännöksen luonteen perusteella ja toisaalta sen perusteella, että se ei koske kantajia erikseen.

19 Neuvosto muistuttaa aluksi siitä, että riidanalainen säännös on yleisesti sovellettava. Neuvoston mukaan riidanalaista säännöstä sovelletaan objektiivisesti määritettyihin tilanteisiin ja sillä pyritään tuottamaan oikeusvaikutuksia yleisesti ja abstraktisti määriteltyä henkilöryhmää kohtaan (asia T-482/93, Weber v. komissio, tuomio 10.7.1996, Kok. 1996, s. II-609).

20 Toiseksi neuvosto korostaa, että säännös ei koske kantajia erikseen. Biogamin osalta neuvosto toteaa, että vaikka riidanalainen säännös edistäisikin kyseisen yhtiön asiakkaiden siirtymistä Danone-tuotteisiin, Biogam olisi samassa tilanteessa kuin mikä tahansa muu tuottaja, joka jalostaa ja markkinoi luonnonmukaisen tuotantotavan mukaisesti tuotettuja tuotteita. FNAB:n ja Setrabin osalta neuvosto korostaa, että ne eivät voi vedota neuvotteluasemaan, jota riidanalaisella säännöksellä olisi heikennetty. Asetuksesta N:o 1804/1999 on neuvoteltu neuvoston piirissä, ja se on antanut asetuksen, joten kantajat eivät voi väittää osallistuneensa sen valmisteluun. Ne eivät siis erotu muista sen perusteella, että niiden etuihin olisi vaikutettu (yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988, Kok. 1988, s. 219, 21—24 kohta;

Kok. Ep. IX, s. 307). FNAB ja Setrab eivät myöskään voi väittää, että ne toimisivat sellaisten jäsentensä sijasta, joilla itsellään olisi kanneoikeus (yhdistetyt asiat T-447/93—T-449/93, AITEC ym. v. komissio, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. II-1971, 62 kohta). Neuvosto esittää tältä osin, että riidanalaisella säännöksellä ei vaikuteta FNAB:n ja Setrabin jäseniin joidenkin niiden erityisominaisuuksien tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista (asia C-209/94 P, Buralux ym. v. neuvosto, tuomio 15.2.1996, Kok. 1996, s. I-615, 25 kohta; asia T-135/96, UEAPME v. neuvosto, tuomio 17.6.1998, Kok. 1998, s. II-2335). Vaikka FNAB:n ja Setrabin jäsen on Danonen kilpailija, tämä ei ole sellainen erityistilanne, jonka perusteella se erottuisi kaikista muista.

21 Lopuksi neuvosto huomauttaa, että jos se ei olisi ottanut riidanalaiseen säännökseen kyseistä poikkeusta, yritykset, jotka markkinoivat merkillä "bio" tai "eco" tuotteita, jotka eivät vastaa asetuksen N:o 2092/91 säännöksiä, olisivat väistämättä nostaneet kanteen asetuksesta N:o 1804/1999 (asia C-309/89, Codorniu v. neuvosto, tuomio 18.5.1994, Kok. 1994, s. I-1853).

22 Kantajat kiistävät neuvoston väitteen oikeellisuuden ja väittävät, että niiden kanne on tutkittava.

23 Kantajat korostavat ensinnäkin, että riidanalainen säännös on erillinen toimi, joka on erotettavissa muista asetuksen N:o 1804/1999 säännöksistä, joiden normatiivisuutta ne eivät kiistä. Riidanalainen säännös koskee yksinomaan sellaisten eläintuotteiden valmistajia, joita ei ole tuotettu luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäen ja joita markkinoidaan ennen 22.7.1991 rekisteröidyllä tavaramerkillä, johon sisältyvät ilmaisut "bio" tai "biologinen". Oikeuskäytännöstä ilmenee, että normatiivisen toimen muodossa annettu säännös, joka kuitenkin koskee erikseen tiettyjä taloudellisia toimijoita joidenkin niiden erityisominaisuuksien tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne

erottuvat kaikista muista, on rinnastettava erilliseen toimeen (edellä 21 kohdassa mainitun asiassa Codorniu v. neuvosto annetun tuomion 19 kohta ja asia T-435/93, ASPEC ym. v. komissio, tuomio 27.4.1995, Kok. 1995, s. II-1281, 70 kohta).

24 Kantajat katsovat, että Danone on kaikkien jäsenvaltioiden alueella ainoa yritys, jota riidanalainen säännös hyödyttää. Joka tapauksessa ainoa tavaramerkki, jota tällä hetkellä markkinoidaan Ranskassa ja jonka yhteydessä käytetään ilmaisua "bio" sellaisista tuotteista, joita ei ole valmistettu luonnonmukaisesti, vaikka ilmaisulla viitataan luonnonmukaiseen viljelyyn, on tavaramerkki "Bio Danone", joka on rekisteröity numerolla 1749028 INPI:hin (Institut national de la propriété industrielle, kansallinen teollisoikeuksien instituutti) 2.9.1987 jätetyllä ja 26.8.1997 uudistetulla hakemuksella ja jota käytetään jogurttien myynnissä. Kyseessä on ainoa tavaramerkki, jota riidanalaiseen säännökseen sisältyvä poikkeus hyödyttää.

25 Toiseksi kantajat väittävät, että riidanalainen säännös koskee niitä erikseen. Ne selittävät, että maataloustuotteiden luonnonmukaisesta tuotantotavasta ja sitä koskevista merkinnöistä maataloustuotteissa ja elintarvikkeissa annetun kansallisen kuluttajansuojalain soveltamiseksi 26.12.1994 annetun asetuksen 94-1212 (Journal officiel de la République française, 31.12.1994, s. 19026) nojalla ilmaisun "bio" käyttäminen kuvaamaan tuotteita, jotka on saatu muuta kuin luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäen, on kiellettyä Ranskassa sekä kasvinviljely- että eläintuotteiden yhteydessä. Lisäksi tavaramerkki, johon sisältyi ilmaisu "bio" kuvaamaan tällaisia tuotteita, oli peruutettavissa ennen asetuksen N:o 1804/1999 antamista, koska direktiivin 89/104/ETY 3 artiklan g kohdassa säädetään, että "tavaramerkit, jotka ovat omiaan johtamaan yleisöä harhaan" on julistettava mitättömiksi. Kantajat väittävät, että kun riidanalaisessa säännöksessä laillistetaan muiden kuin luonnonmukaisten tuotteiden markkinointi ilmeisen harhaanjohtavalla ilmaisun "bio" sisältävällä tavaramerkillä, siinä viedään siihen asti luonnonmukaisten tuotteiden tuottajien käytettävissä ollut mahdollisuus ryhtyä direktiivin 89/104/ETY tai Ranskan lainsäädännön perusteella toimenpiteisiin sellaisia valmistajia vastaan, joiden tuotteita oli siihen saakka markkinoitu edellä mainittujen yhteisön oikeussääntöjen ja kansallisten oikeussääntöjen vastaisesti. Ne väittävät lisäksi, että se, että ne ovat menettäneet äkillisesti ja ennalta arvaamattomasti asetuksen suojan, johon ne olivat perustellusti voineet luottaa, on asiassa Eridania ym. vastaan komissio 10.12.1969

annetussa tuomiossa (yhdistetyt asiat 10/68 ja 18/68, Kok. 1969, s. 459) tarkoitettu erityinen seikka, jonka takia ne erottuvat kaikista muista taloudellisista toimijoista.

26 Kantajat korostavat, että todelliset luonnonmukaiset jogurtit ja tavaramerkillä "Bio" markkinoitavat jogurtit ovat kuluttajan mielestä täysin toisiaan vastaavia. Näin ollen riidanalainen säännös koskee erikseen yrityksiä, jotka toimivat luonnonmukaisten tuotteiden markkinoilla, joille Danonen vilpillinen kilpailu aiheuttaa vahinkoa, joka riidanalaisessa säännöksessä laillistetaan.

27 Kantajat viittaavat asiassa Air France vastaan komissio 24.3.1994 annettuun tuomioon (asia T-3/93, Kok. 1994, s. II-121) ja asiassa ASPEC ym. vastaan komissio annettuun tuomioon (mainittu edellä 23 kohdassa) ja muistuttavat siitä, että kilpailijayritykselle osoitettu päätös koskee yritystä erikseen, jos päätös heikentää sen markkina-asemaa. Sama pätee yhteenliittymään, joka ajaa sellaisten yritysten etuja, joiden kilpailuasemaa heikennetään tällä tavoin. Yhteenliittymällä, joka ajaa sellaisten yritysten etuja, joita riidanalainen toimi koskee suoraan ja erikseen, on niin ikään oikeus nostaa kanne tällaisesta toimesta (yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941 ja edellä 20 kohdassa mainittu asiassa AITEC ym. v. komissio annettu tuomio).

28 Biogamin ja FNAB:n ja Setrabin jäsenten tilanteelle on tunnusomaista, että ennen asetuksen N:o 1804/1999 antamista näiden yritysten luonnonmukaisia kasvinviljely- ja eläintuotteita suojattiin, ja ne olivat perustaneet kaiken kehitystoimintansa varmuuteen tästä suojasta. Kun riidanalainen säännös annettiin, näiden yritysten kilpailuasema heikentyi merkittävästi niiden välittömään kilpailijaan Danoneen nähden, koska riidanalaiseen säännökseen sisältyvä poikkeus

uhkaa niiden luonnonmukaisten jogurttien myyntiä. Tämän seurauksena riidanalainen säännös koskee erikseen Biogamia tuottajana sekä FNAB:tä ja Setrabia jäseniään edustavina ja niiden etuja ajavina järjestöinä.

29 Kantajat huomauttavat neuvoston myöntäneen, että Danonella olisi oikeus nostaa kanne asetuksesta N:o 1804/1999. Sitäkin suuremmalla syyllä tämä oikeus olisi annettava kantajille, koska ne ovat ainoita, joiden oikeudelliseen asemaan riidanalaisen säännöksen antaminen on vaikuttanut.

30 Lopuksi kantajat vetoavat siihen, että riidanalainen säännös koskee FNAB:tä erikseen sen vuoksi, että sen neuvotteluasemaa on heikennetty (edellä 20 kohdassa mainittu asiassa van der Kooy ym. v. komissio annettu tuomio; asia C-313/90, CIRFS ym. v. komissio, tuomio 24.3.1993, Kok. 1993, s. I-1125 ja asia T-465/93, Consorzio Gruppo di azione locale "Murgia Messapica", tuomio 19.5.1994, Kok. 1994, s. II-361). Ne muistuttavat tässä yhteydessä siitä, että FNAB on osallistunut aktiivisesti asetuksen N:o 1804/1999 laadintaan sen kaikissa vaiheissa. Ranskan maatalousministeriö oli antanut FNAB:n tehtäväksi "valvoa ja puolustaa 'luonnonmukaista maataloutta' koskevaa sääntelyä (seuranta ja esitykset)". Korostaakseen FNAB:n asemaa asetuksen N:o 1804/1999 laatimisessa kantajat viittaavat "asetuksessa säädettyä valvontaa" koskevien pilottikomiteoiden 10.3. ja 5.5.1999 päivättyihin pöytäkirjoihin. FNAB oli myös toimittanut yhteisön toimielimille selvityksiä ja asetusehdotuksia. Kantajat mainitsevat erityisesti selvityksen "Ranskan luonnonmukaisten viljelijöiden näkemykset luonnonmukaista tuotantotapaa käyttävää eläintuotantoa koskevasta Euroopan yhteisöjen asetushankkeesta".

31 Kolmanneksi kantajat väittävät, että riidanalainen asetus koskee niitä myös suoraan EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, joten kaikki edellytykset nyt käsiteltävän kanteen tutkimiselle täyttyvät.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

32 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. asia T-122/96, Federolio v. komissio, määräys 30.9.1997, Kok. 1997, s. II-1559, 50 ja 51 kohta sekä asia T-120/98, Alce v. komissio, määräys 29.4.1999, Kok. 1999, s. II-1395, 17 kohta) EY 230 artiklan neljännessä kohdassa annetaan oikeussubjekteille oikeus nostaa kanne päätöksestä, joka siitä huolimatta, että se on annettu asetuksena, koskee heitä suoraan ja erikseen. Tämän määräyksen tavoitteena on nimenomaan välttää se, että yhteisön toimielimet voisivat valitsemalla sääntelytavaksi asetuksen aiheuttaa sen, että yksityisellä, jota ratkaisu koskee suoraan ja erikseen, ei olisi mahdollisuutta nostaa siitä kannetta, ja siten täsmentää, että toimen laatuun ei vaikuta se, missä muodossa se on päätetty antaa (ks. yhdistetyt asiat 789/79 ja 790/79, Calpak ja Società Emiliana Lavorazione Frutta v. komissio, tuomio 17.6.1980, Kok. 1980, s. 1949, 7 kohta ja asia T-476/93, FRSEA ja FNSEA v. neuvosto, määräys 28.10.1993, Kok. 1993, s. II-1187, 19 kohta). Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee niin ikään, että se, onko kyseessä asetus vai päätös, on ratkaistava sen perusteella, onko toimi yleisesti sovellettava vai ei (ks. mm. asia 307/81, Alusuisse Italia v. neuvosto ja komissio, tuomio 6.10.1982, Kok. 1982, s. 3463, 8 kohta; Kok. Ep. VI, s. 547).

33 Aluksi on siis määritettävä riidanalaisen säännöksen laatu.

34 On todettava, että asetuksella N:o 1804/1999 muutetaan asetusta N:o 2092/91 siten, että asetus käsittää myös eläintuotannon. Asetukseen N:o 1804/1999 sisältyy yleisesti sovellettavia oikeussääntöjä, joita sovelletaan kaikkiin asianomaisiin taloudellisiin toimijoihin ja jotka koskevat muun muassa luonnonmukaisen tuotantotavan mukaisesti tuotettuja eläintuotteita.

35 Tästä seuraa, että asetus N:o 1804/1999 on yleisen soveltamisalansa vuoksi normatiivinen toimi eikä EY 249 artiklassa tarkoitettu päätös.

36 Kantajat väittävät kuitenkin, että riidanalainen säännös on yksittäispäätös, koska kyseiseen säännökseen sisältyvä poikkeus hyödyttää vain yhtä yritystä.

37 On muistettava, että riidanalaiseen säännökseen sisältyy ajallinen poikkeus periaatteesta, jonka mukaan ainoastaan asetuksessa N:o 2092/91 vahvistettujen sääntöjen mukaan tuotetuissa tuotteissa voi olla merkintöjä, joissa viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Poikkeuksessa, jota sovelletaan 1.7.2006 saakka, sallitaan siis tällaisia viitteitä sisältävien tavaramerkkien käyttö sellaisten tuotteiden yhteydessä, joita ei ole tuotettu edellä mainittujen sääntöjen mukaisesti, jotta sallittaisiin tällaisten tavaramerkkien haltijoiden mukauttavan tuotantonsa luonnonmukaisen maatalouden vaatimusten mukaiseksi. Jotta vältettäisiin se, että kuluttajille aiheutuu tästä väärinkäsityksiä, riidanalaisessa säännöksessä todetaan kuitenkin nimenomaisesti, että kyseinen tavaramerkki "toistetaan aina selkeällä, näkyvällä ja helposti luettavalla maininnalla, jossa ilmoitetaan, että tuotteet eivät ole [asetuksessa N:o 2092/91] mainitun luonnonmukaisen tuotantotavan mukaisesti tuotettuja". Lisäksi riidanalaiseen säännökseen sisältyvää ajallista poikkeusta voidaan soveltaa ainoastaan sellaisiin tavaramerkkeihin, joita koskeva rekisteröintihakemus on esitetty ennen asetuksen N:o 2092/91 voimaantuloa ja jotka ovat direktiivin 89/104/ETY säännösten mukaisia.

38 On siis todettava, että riidanalaista säännöstä sovelletaan objektiivisesti määritettyihin tilanteisiin ja että siihen sisältyy oikeudellisia vaikutuksia, jotka kohdistuvat yleisesti ja abstraktisti määriteltyyn tavaramerkin haltijoiden ryhmään. Kyseistä ajallista poikkeusta on näin ollen pidettävä erottamattomana osana niiden säännösten kokonaisuutta, joihin se sisältyy, ja se on samalla tavoin yleinen kuin ne (ks. vastaavasti asia 6/68, Zuckerfabrik Watenstedt v. neuvosto, tuomio 11.7.1968, Kok. 1968, s. 595, 605; Kok. Ep. I, s. 349 yhdistetyt asiat 103/78—109/78, Société des usines de Beauport ym. v. neuvosto, tuomio 18.1.1979, Kok. 1979, s. 17, 15—19 kohta ja asia C-298/89, Gibraltar v. neuvosto, tuomio 29.6.1993, Kok. 1993, s. I-3605, 18—23 kohta).

39 Kantajien väitteestä, jonka mukaan yksinomaan Danone-yhtiö hyötyy riidanalaiseen säännökseen sisältyvästä poikkeuksesta, on muistutettava, että toi-

menpide ei lakkaa olemasta normatiivinen sen vuoksi, että on mahdollista yksilöidä oikeussubjektit, joihin sitä sovelletaan, edellyttäen että on kiistatonta, että toimea sovelletaan objektiivisen oikeudellisen tai tosiasiallisen tilanteen mukaan, joka säädöksessä on määritelty sen tavoitteen perusteella (edellä 21 kohdassa mainitun asiassa Codorniu v. neuvosto annetun tuomion 18 kohta ja yhdistetyt asiat T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 14.9.1995, Kok. 1995, s. II-2305, 65 kohta). Sen lisäksi kantajien väite on virheellinen myös tosiseikkojen osalta. Oikeudenkäyntiväitteestä esitettyjen huomautusten liitteen 25 d asiakirjoista ilmenee ensinnäkin, että muutkin yritykset olivat hakeneet Ranskassa ennen asetuksen N:o 2092/91 voimaantuloa tavaramerkkejä, joita tavaramerkin "Bio Danone" tavoin voidaan käyttää sellaisten eläintuotteiden yhteydessä, jotka on tuotettu muuta kuin luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäen. Esimerkiksi yhtiö Pierre Fabre Cosmétique on hakenut tavaramerkkiä "Bio-Lancyl" muun muassa seuraavien tuotteiden osalta: liha, lihavalmisteet, munat, maito ja muut maitotuotteet. Erityisruokavaliotuotteiden tarjoamisesta vastaava yhtiö Odo-Sapro on rekisteröinyt tavaramerkin "Bio Cereal" elintarvikkeille. Samoin dieettituotteita markkinoiva yhtiö Comté on hakenut tavaramerkkiä "Bio jolie" maitopohjaisille tuotteille, lihavalmisteille, lihahyytelöille ja säilykelihalle. CLESA SA:n väliintulohakemuksesta ilmenee vielä, että riidanalaiseen säännökseen sisältyvä poikkeus hyödyttää myös kyseistä yhtiötä sen tavaramerkkien "Bioclesa", "Byoclesa", "Clesabio" ja "Bio CLESA", joita se on hakenut muun muassa maitotuotteille, osalta.

40 On siis katsottava, että riidanalainen säännös on samanlainen asetuksen säännös kuin asetuksen N:o 1804/1999 muutkin säännökset.

41 On kuitenkin tutkittava, voidaanko riidanalaisen säännöksen yleisestä sovellettavuudesta huolimatta katsoa, että se koskisi kantajia suoraan ja erikseen. Vaikka toimi on yleisesti sovellettava, se ei näet välttämättä merkitse sitä, ettei se voisi koskea tiettyjä luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä suoraan ja erikseen (ks. edellä 21 kohdassa mainitun asiassa Codorniu v. neuvosto annetun tuomion 19 kohta, edellä 39 kohdassa mainitun asiassa Antillean Rice Mills ym. v. komissio annetun tuomion 66 kohta ja edellä 27 kohdassa mainitun asiassa Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio annetun tuomion 50 kohta).

42 Muistutettakoon aluksi siitä, koskeeko riidanalainen säännös kantajia erikseen, että jotta yleisesti sovellettavan säännöksen voitaisiin katsoa koskevan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä erikseen, edellytetään, että kyseinen säännös vaikuttaa kyseisiin oikeussubjekteihin joidenkin niiden erityisominaisuuksien tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista (asia 25/62, Plaumann v. komissio, tuomio 15.7.1963, Kok. 1963, s. 197, 223; Kok. Ep. I, s. 181; edellä 32 kohdassa mainitun asiassa Federolio v. komissio annetun määräyksen 59 kohta ja edellä 32 kohdassa mainitun asiassa Alce v. komissio annetun määräyksen 19 kohta.

43 Tältä osin kantajat väittävät, että riidanalainen säännös koskee Biogamia erikseen sen vuoksi, että se heikentää merkittävästi kyseisen luonnonmukaisia tuotteita markkinoivan yhtiön kilpailuasemaa. Riidanalainen säännös koskee puolestaan FNAB:tä ja Setrabia erikseen sen vuoksi, että ne edustavat sellaisten jäsentensä etuja, jotka niin ikään joutuvat vilpillisen kilpailun kohteiksi kyseisen säännöksen soveltamisen vuoksi.

44 FNAB:n ja Setrabin osalta on muistutettava siitä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yritysten yhteenliittymän kanne on tutkittava, jos yhteenliittymä edustaa sellaisia yrityksiä, joilla itsellään olisi kanneoikeus (edellä 27 kohdassa mainitun asiassa Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio annetun tuomion 64 kohta; edellä 32 kohdassa mainitun asiassa Federolio v. komissio annetun määräyksen 61 kohta ja asia T-173/98, Unión de Pequeños Agricultores v. neuvosto, määräys 23.11.1999, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 47 kohta).

45 Kantajat eivät ole kuitenkaan osoittaneet, että riidanalaisella säännöksellä olisi vaikutettu Biogamiin ja FNAB:n ja Setrabin jäseniin joidenkin niiden erityisominaisuuksien tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista.

46 On aluksi muistutettava siitä, että kantajat väittävät sen, että riidanalaisella säännöksellä sallitaan Danone-tuotteiden myynti tavaramerkillä "Bio" heikentävän merkittävästi niiden kilpailuasemaa, koska kuluttajien käsityksen mukaan "Bio"-tavaramerkillä varustetut jogurtit vastaavat täysin luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäen tuotettuja jogurtteja.

47 Ei ole kuitenkaan kiistetty sitä, että Danone myi jogurtteja tuotemerkillä "Bio" jo ennen asetuksen N:o 1804/1999 antamista. Riidanalaisessa säännöksessä ainoastaan pidetään voimassa vallinnut tilanne enintään 1.7.2006 saakka. On lisäksi muistettava, että kyseisen säännöksen mukaan "tavaramerkki toistetaan aina selkeällä, näkyvällä ja helposti luettavalla maininnalla, jossa ilmoitetaan, että tuotteet eivät ole [asetuksessa N:o 2092/91] mainitun luonnonmukaisen tuotantotavan mukaisesti tuotettuja" (ks. edellä 9 kohta). Tällä velvoitteella poistetaan kantajille niiden mukaan ennen riidanalaisen säännöksen antamista Danonen taholta aiheutunut vilpillinen kilpailu tai ainakin vähennetään sitä.

48 Näin ollen ei voida katsoa, että riidanalaisella säännöksellä olisi heikennetty kantajien tai niiden jäsenten kilpailuasemaa.

49 Lisäksi on todettava, että vaikka riidanalainen säännös olisikin heikentänyt merkittävästi kantajien tai niiden jäsenten kilpailuasemaa, ne eivät erottuisi tämän seikan perusteella kaikista muista luonnonmukaisten tuotteiden markkinoilla toimivista yrityksistä. Riidanalainen säännös koskee Biogamia ja FNAB:n ja Setrabin jäseniä vain sen vuoksi, että ne toimivat näillä markkinoilla objektiivisesti arvioiden taloudellisen toimijan asemassa samalla tavoin kuin kaikki muutkin kyseisillä markkinoilla toimivat yhteisön toimijat.

50 Kantajat eivät myöskään voi väittää, että riidanalaisessa säännöksessä laillistettaisiin sellaisten tuotteiden markkinointi, joita ei ole tuotettu luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäen, sellaisella tavaramerkillä, joka viittaisi tällaiseen tuotantotapaan direktiivin 89/104/ETY säännösten vastaisesti. Riidanalaisen sään-

nöksen mukaan (ks. edellä 9 kohta) taloudelliset toimijat voivat väliaikaisesti jatkaa muiden kuin luonnonmukaisten tuotteiden yhteydessä tällaisen olemassa olevan tavaramerkin käyttämistä sillä edellytyksellä, että tavaramerkki "on ensimmäisen direktiivin 89/104/ETY mukainen". Kuten lisäksi edellä on jo todettu 9, 37 ja 47 kohdassa, riidanalaisessa säännöksessä on säädetty toimenpiteistä, joilla pyritään välttämään kaikenlaiset kuluttajille aiheutuvat väärinkäsitykset.

51 Sen väitteen perusteltavuuden, jonka mukaan riidanalaisessa säännöksessä olisi tehty Danonen menettelytapa sallituksi vuonna 1994 annetun Ranskan lainsäädännön vastaisesti, saattaa kyseenalaiseksi se, että tavaramerkki "Bio Danone" on uudistettu Ranskassa 26.8.1997 (ks. oikeudenkäyntiväitteeseen esitettyjen huomautusten liite 25 e).

52 Vaikka riidanalaisessa säännöksessä olisikin laillistettu yhteisön oikeussääntöjen ja kansallisten oikeussääntöjen perusteella kielletty menettely, tällainen seikka ei missään tapauksessa olisi sellainen, jonka perusteella kantajat erottuisivat kaikista muista EY 230 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla. On näet jälleen todettava, että tässä tilanteessa riidanalainen säännös koskee Biogamia ja FNAB:n ja Setrabin jäseniä vain sen vuoksi, että ne toimivat luonnonmukaista tuotantotapaa käyttäen tuotettujen tuotteiden markkinoilla objektiivisesti arvioiden taloudellisen toimijan asemassa samalla tavoin kuin kaikki muutkin kyseisillä markkinoilla toimivat yhteisön toimijat.

53 Lopuksi on vielä tutkittava, koskeeko riidanalainen säännös FNAB:tä erikseen sen vuoksi, että se on heikentänyt sen neuvotteluasemaa.

54 On muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (edellä 20 kohdassa mainitun asiassa van der Kooy ym. v. komissio annetun tuomion 21—24 kohta; edellä 30 kohdassa mainitun asiassa CIRFS ym. v. komissio annetun tuomion 28—30 kohta; edellä 32 kohdassa mainitun asiassa Federolio v. komissio annetun määräyksen 61 kohta ja edellä 44 kohdassa mainitun asiassa Unión de

Pequeños Agricultores v. neuvosto annetun määräyksen 47 ja 54 kohta) yritysten yhteenliittymän nostama kanne voidaan tutkia, jos toimi, jonka kumoamista vaaditaan, vaikuttaa sen neuvotteluasemaan siten, että se erottuu muista.

55 On kuitenkin todettava, että neuvosto on neuvotellut asetuksesta N:o 1804/1999 ja antanut sen komission esityksestä ja kuultuaan Euroopan parlamenttia ja talous- ja sosiaalikomiteaa. Vaikka FNAB on toimittanut yhteisön toimielimille ja Ranskan viranomaisille erilaisia selvityksiä asetuksen antamiseen johtaneessa menettelyssä, ainoastaan edellä mainittujen yhteisön toimielinten voidaan katsoa osallistuneen kyseiseen menettelyyn. Kantajien perusteluista voidaan päätellä yksinomaan se, että Ranskan viranomaiset ovat pitäneet FNAB:tä riittävän edustavana järjestönä ajamaan luonnonmukaista maataloutta Ranskassa harjoittavien maanviljelijöiden etuja, jotta sen on annettu osallistua sellaisessa vaiheessa ja sellaisessa määrin, joita on mahdotonta määrittää tarkemmin, Ranskan valtuuskunnan neuvostossa ilmaistun kannan määrittelyyn.

56 Näin ollen kantajien väite, jonka mukaan riidanalaisella säännöksellä olisi heikennetty FNAB:n neuvotteluasemaa, on hylättävä.

57 Kaiken edellä esitetyn perusteella riidanalaisen säännöksen ei voida katsoa koskevan kantajia erikseen. Koska kantajat eivät täytä toista EY 230 artiklan neljännessä kohdassa asetettua tutkittavaksi ottamisen edellytystä, ei ole tarpeen tutkia, koskeeko kyseinen säännös niitä suoraan.

58 Tästä seuraa, että kanne on jätettävä tutkimatta, ilman että olisi tarpeen antaa ratkaisua väliintulohakemuksista.

Oikeudenkäyntikulut

59 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava paitsi vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan myös korvaamaan neuvoston oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

60 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 ja 6 kohdan mukaisesti komissio, Danone SA, Compagnie Gervais Danone, CLESA SA ja SKW Biosystems GmbH, jotka ovat esittäneet asiassa väliintulohakemuksen, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(kolmas jaosto)

on määrännyt seuraavaa:

1) Kanne jätetään tutkimatta.

2) Komission, Danone SA:n, Compagnie Gervais Danonen, CLESA SA:n ja SKW Biosystems GmbH:n väliintulohakemuksista ei ole tarpeen antaa ratkaisua.

3) **Kantajat vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan neuvoston oikeudenkäyntikulut.**

4) **Väliintulohakemuksen esittäneet komissio, Danone SA, Compagnie Gervais Danone, CLESA SA ja SKW Biosystems GmbH vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Annettiin Luxemburgissa 11 päivänä heinäkuuta 2000.

H. Jung

kirjaaja

K. Lenaerts

jaoston puheenjohtaja